

HOFZAALLEZINGEN

- 12-03 Fort Henricus en de verdediging van West-Brabant
- 19-03 Kijkje achter de schermen bij boswachter/natuurfotograaf
- 26-03 De Brabantse Wal als Nederland in het klein
- 02-04 Archeologisch onderzoek naar het kasteel van Wouw
- 11-04 Hoe eigenaardig is Nederland?

MARKIEZENHOF.NL
HEEMKUNDEKRING.NL
WESTBRABANTSARCHIEF.NL
GESCHIEDKUNDIGEKRINGBOZ.NL

Dinsdag 12 maart

Het fort Henricus te Steenberg en de verdediging van West-Brabant

Prof. dr. Han Leune

In de periode 1626-1629 werd Steenberg aanzienlijk versterkt en werd bij de toegang tot de haven een groot fort gebouwd dat Henricus werd genoemd, naar graaf Hendrik III van Nassau. Het fort vormde het noordelijke uiteinde van een waterlinie die in 1628 tussen Bergen op Zoom en Steenberg werd aangelegd en die anno 2018 gewoonlijk wordt omschreven als de West-Brabantse Waterlinie. In de zeventiende en achttiende eeuw speelde die linie in de defensie van West-Brabant een belangrijke rol. De belangstelling voor de historie ervan is groeiend. Sinds 2000 wordt getracht om de linie in het landschap beter zichtbaar te maken en worden vestingwerken gerestaureerd die in de linie een belangrijke rol speelden. Daartoe behoort het fort Henricus. De grondvorm daarvan is onlangs gerestaureerd. Vanaf 2019 zal het fort voor bezichtiging toegankelijk zijn. Tijdens de lezing zal de boeiende geschiedenis van deze vesting vanuit diverse gezichtspunten worden belicht. Stilgestaan wordt bij de rol die het fort heeft gespeeld in de verdediging van West-Brabant in de zeventiende en achttiende eeuw.

Dinsdag 19 maart

Waar beeldschoon Brabant Zeeland kust, een kijkje voor én achter de schermen met een boswachter en natuurfotograaf

Erik de Jonge

De Brabantse Wal is hoog en laag, zout en zoet, zand en klei, droog en ook kletsnat. De Brabantse Wal is Nederland in een notendop. Bos en heide worden afgewisseld met vlakke polders en stuivende zandvlaktes. Weelderige landgoederen, lanen en forten verraden de rijke historie. En al die schilderachtige en diverse landschappen worden bevolkt door prachtige dieren. Nergens in de provincie vind je meer soorten vogels dan in de westelijke punt van Brabant. Kijk deze avond mee door de lens en over de schouder van boswachter en natuurfotograaf Erik de Jonge. Nooit eerder zag u beeldschoon Brabant als op deze avond. Daar kunnen we alleen maar enorm zuinig op zijn! Maar of dat de realiteit is? Ontboezemingen over het mooie, wilde westen van Brabant!

Dinsdag 26 maart

De Brabantse Wal als Nederland in het klein

Dr. Mark Bokhorst

In West-Brabant tussen Halsteren en Putte bestaat de overgang van de hoge zandgronden naar het veel nattere lage deel van Nederland uit een steilrand: een wal of zoom. Dergelijke hellingen vinden we ook bij de stuwwallen van Midden-Nederland

en in Zuid-Limburg. Op de Wal vinden we bossen en stuifzand-complexen met meren, onderaan de Wal vooral veel klei en bij Woensdrecht/Calfven zelfs ook een beetje veen. Kunnen we stellen dat het gebied rond de Brabantse Wal in fysisch-geografische zin als Nederland in het klein kan worden beschouwd? Of is hier iets uitzonderlijks aan de hand?

Dinsdag 2 april

Archeologisch onderzoek naar het kasteel van Wouw

Drs. Marco Vermunt

Een van de grootste archeologische monumenten van Brabant en misschien ook het onbekendste, is het kasteelterrein van Wouw. Het kasteel was het bezit van Gerard van Wesemaal, eerste heer van Bergen op Zoom vanaf 1287. Later werd het het hoofdverblijf van Jan III van Glymes. Die liet het uitbouwen tot een kolossale fortificatie met een omvang van meer dan vijf hectare. In de zeventiende eeuw viel het kasteel geleidelijk ten prooi aan de sloophamer. Van 2016 tot 2018 is het terrein opgegraven en dat heeft een ware schat aan informatie over het kasteel en zijn bewoningsgeschiedenis opgeleverd.

Donderdag 11 april

Hoe eigenaardig is Nederland?

Prof. dr. Paul Schnabel

Meer dan welk ander land ook is Nederland gemaakt en ook steeds weer vermaakt door de bewoners van het land. Dat geldt niet alleen voor het natte en lage deel van het land, maar ook voor de gebieden waar geen strijd tegen het water gevoerd hoefde te worden. Vaak wordt gedacht dat het vlakke en geordende karakter van het in 1000 jaar tot stand gekomen landschap ook bepalend is geworden voor Nederland's "geestesmerk", zoals Johan Huizinga dat noemde. Het is interessant om ook de mogelijkheid te onderzoeken dat juist door de menselijke invloed het land steeds meer zelf de eigen aard van de Nederlander weerspiegelt. De volgende vraag is dan of de schilderijen op de tentoonstelling daarvoor ook aanwijzingen bevatten.

De lezingen vinden plaats in Museum het Markiezenhof, Steenbergsestraat 6 te Bergen op Zoom en duren van 20.00-22.00 uur. De zaal is open vanaf 19.30 uur

MARKIEZENHOF.NL

GESCHIEDKUNDIGEKRINGBOZ.NL

HEEMKUNDEKRING.NL

WESTBRABANTSARCHIEF.NL

Voor de twintigste keer wordt er een reeks van vier lezingen georganiseerd over de cultuurhistorie rond Bergen op Zoom en de regio. De lezingen zijn gekoppeld aan het thema aarde, in de meest brede zin van het woord. Hiermee willen we aansluiten bij het gelijknamige thema van de tentoonstelling 'Lage Landen, schatten uit het Rijks' die van 17 februari tot en met 10 juni 2019 in Museum het Markiezenhof te bezichtigen is. De lezingen worden gehouden in de Hofzaal van het Markiezenhof en worden georganiseerd door de Geschiedkundige Kring, het Cultuurbedrijf (afdeling Markiezenhof), Heemkundekring Halchterth en het West-Brabants Archief.

Locatie: Markiezenhof, Steenbergsestraat 6, Bergen op Zoom
Data en tijdstip: dinsdag 20.00-22.00 uur, zaal open 19.30 uur

Dinsdag 12 maart 2019

Het fort Henricus te Steenberg en de verdediging van West-Brabant

Prof. dr. Han Leune

Dinsdag 19 maart 2019

Waar Brabant Zeeland kust, kijkje achter de schermen bij boswachter / natuurfotograaf

Erik de Jonge

Dinsdag 26 maart 2019

De Brabantse Wal als Nederland in het klein

Mark Borkhorst

Dinsdag 2 april 2019

Archeologisch onderzoek naar het kasteel van Wouw

Drs. Marco Vermunt

Donderdag 11 april 2019

Hoe eigenaardig is Nederland?

Prof. dr. Paul Schnabel

Vanwege het vierde lustrum is er een 5^e lezing toegevoegd (van Paul Schnabel). Bij aankoop van een complete set lezingen (€ 27,50 inclusief koffie/thee) krijgt u de 5^e lezing er gratis bij. In de voorverkoop zijn alleen kaarten voor de gehele reeks verkrijgbaar. Deze zijn te koop bij de cultuurbalie van het Cultuurbedrijf (Steenbergsestraat 6) vanaf vrijdag 11 januari (dinsdag tot en met zondag van 11.00 tot 17.00 uur) en bij de bovengenoemde andere organisaties. Vanaf 6 maart (indien er nog kaarten voorradig zijn) is het mogelijk om kaarten per lezing te kopen, € 10,- per stuk (op = op). Voor vragen kunt u mailen naar lezingenreeks@bergenopzoom.nl.